

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 23 lipca 2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w Ł. w Z., stwierdził, że W. Z. (1) w okresie od 1 września 2020 r. do 30 września 2020 r. nie podlega ubezpieczeniom społecznym : emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu jako pracownik u płatnika składek D. Z.. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że w jego ocenie zgłoszenie W. Z. (1) u ww. płatnika składek do ubezpieczeń społecznych z datą wsteczną oraz złożenie dokumentów rozliczeniowych za wrzesień 2020 r. po ustawowym terminie dokonane zostało w celu utrzymania subwencji - § 5 pkt 4 a Regulaminu ubiegania się o udział w programie rządowym „Tarcza (...) 2.0 (...) Funduszu (...) dla mikro małych i średnich firm”, z którego płatnik składek otrzymała pomoc publiczną 26 lutego 2021 r.

/decyzja – plik I akt ZUS/

W dniu 30 sierpnia 2021 r. do organu rentowego wpłynęły odwołanie pełnomocnika D. Z. od ww. decyzji, w którym zaskarżono ją w całości. Skarżonej decyzji zarzucono naruszenie:

- art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1 oraz 36 ust. 1-2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez bezpodstawne uznanie, iż wnioskodawczyni w okresie od 1 września 2020 r. do 30 września 2020 r. nie podlegała ubezpieczeniom/u emerytalnemu i rentowemu pomimo, iż w tym okresie faktycznie świadczyła pracę u płatnika składek D. Z..

- art. 83 Kodeksu cywilnego poprzez bezpodstawne uznanie przez Organ Rentowy, że umowa o pracę pomiędzy wnioskodawczynią , a płatnikiem składek została zawarta dla pozorów.

Z uwagi na powyższe pełnomocnik wnioskodawczyni wniósł o:

- zmianę skarżonej decyzji poprzez ustalenie, iż wnioskodawczyni podlega ubezpieczeniom/u emerytalnemu i rentowemu od 1 września 2020 r. do 30 września 2020 r.

- zasądzenie od organu rentowego na rzecz wnioskodawczyni kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

/odwołanie k.3 – 8/

W odpowiedzi na odwołanie pełnomocnik organu rentowego wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

/odpowiedź na odwołanie k.32 – 32 odwrót/

W dniu 30 sierpnia 2021 r. do organu rentowego wpłynęły odwołanie pełnomocnika W. Z. (1) od ww. decyzji, w którym zaskarżono ją w całości. Skarżonej decyzji zarzucono naruszenie:

- art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1 oraz 36 ust. 1-2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez bezpodstawne uznanie, iż wnioskodawczyni w okresie od 1 września 2020 r. do 30 września 2020 r. nie podlegała ubezpieczeniom/u emerytalnemu i rentowemu pomimo, iż w tym okresie faktycznie świadczyła pracę u płatnika składek D. Z..

- art. 83 Kodeksu cywilnego poprzez bezpodstawne uznanie przez Organ Rentowy, że umowa o pracę pomiędzy wnioskodawczynią , a płatnikiem składek została zawarta dla pozorów.

Z uwagi na powyższe pełnomocnik wnioskodawczyni wniósł o:

- zmianę zaskarżonej decyzji poprzez ustalenie, iż wnioskodawczyni podlega ubezpieczeniom/u emerytalnemu i rentowemu od 1 września 2020 r. do 30 września 2020 r.

- zasądzenie od organu rentowego na rzecz wnioskodawczyni kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

/odwołanie k.3 – 8 akt o sygn. VIII U 2266/21/

W odpowiedzi na odwołanie pełnomocnik organu rentowego wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

/odpowiedź na odwołanie k.32 – 32 odwrót akt o sygn. VIII U 2266/21/

Zarządzeniem z dnia 8 października 2021 r. połączono sprawę o sygnaturze akt VIII U 2266/21 ze sprawą o sygnaturze akt VIII U 2265/21 w celu ich łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia pod sygnaturą VIII U 2265/21.

/zarządzenie k.35 akt o sygn. VIII U 2266/21/

Decyzją z dnia 23 lipca 2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w Ł. w Z. stwierdził, że Y. K. w okresie od 1 września 2020 r. do 30 września 2020 r. nie podlega ubezpieczeniom społecznym : emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu jako pracownik u płatnika składek D. Z.. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że w jego ocenie zgłoszenie Y. K. u ww. płatnika składek do ubezpieczeń społecznych z datą wsteczną oraz złożenie dokumentów rozliczeniowych za wrzesień 2020 r. po ustawowym terminie dokonane zostało w celu utrzymania subwencji - § 5 pkt 4 a Regulaminu ubiegania się o udział w programie rządowym „Tarcza (...) 2.0 (...) Funduszu (...) dla mikro małych i średnich firm”, z którego płatnik składek otrzymała pomoc publiczną 25 marca 2021 r.

/decyzja – plik (...) akt ZUS/

W dniu 30 sierpnia 2021 r. do organu rentowego wpłynęły odwołanie pełnomocnika Y. K. od ww. decyzji , w którym zaskarżono ją w całości. Skarżonej decyzji zarzucono naruszenie:

- art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1 oraz 36 ust. 1-2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez bezpodstawne uznanie, iż wnioskodawczyni w okresie od 1 września 2020 r. do 30 września 2020 r. nie podlegała ubezpieczeniom/u emerytalnemu i rentowemu pomimo, iż w tym okresie faktycznie świadczyła pracę u płatnika składek D. Z..

- art. 83 Kodeksu cywilnego poprzez bezpodstawne uznanie przez Organ Rentowy, że umowa o pracę pomiędzy wnioskodawczynią , a płatnikiem składek została zawarta dla pozorów.

Z uwagi na powyższe pełnomocnik wnioskodawczyni wniósł o:

- zmianę zaskarżonej decyzji poprzez ustalenie, iż wnioskodawczyni podlega ubezpieczeniom/u emerytalnemu i rentowemu od 1 września 2020 r. do 30 września 2020 r.

- zasądzenie od organu rentowego na rzecz wnioskodawczyni kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

/odwołanie k.3 – 8 akt o sygn. VIII U 2267/21/

W odpowiedzi na odwołanie pełnomocnik organu rentowego wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

/odpowiedź na odwołanie k.32 – 32 odwrót akt o sygn. VIII U 2267/21/

Zarządzeniem z dnia 6 października 2021 r. połączono sprawę o sygnaturze akt VIII U 2267/21 ze sprawą o sygnaturze akt VIII U 2265/21 w celu ich łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia pod sygnaturą VIII U 2265/21.

/zarządzenie k.27 akt o sygn. VIII U 2265/21/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Płatnik składek T. C. D. Z. w ramach prowadzonej działalności gospodarczej zajmowała się prowadzeniem oraz organizacją szkoleń, consultingiem biznesowym oraz obsługą czarterów jachtów.

/okoliczności bezsporne/

W. Z. (1) został zgłoszony przez ww. płatnika składek do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych tj. ubezpieczenia emerytalnego, rentowych, chorobowego i wypadkowego oraz ubezpieczenia zdrowotnego jako pracownik od 1 września 2020 r. do 30 września 2020 r. Dokument (...) zgłoszenie do ubezpieczeń od 1 września 2020 r. został przekazany do ZUS 24 lutego 2021 r., a dokument (...) wyrejestrowanie z ubezpieczeń od 1 października 2020 r. został przekazany do ZUS 25 lutego 2021 r.

/okoliczność bezsporna/

Dokument został złożony w związku z umową o pracę zawartą na czas określony od 1 do 30 września 2020 roku, w pełnym wymiarze czasu pracy, na stanowisku specjalisty sprzedaży-praca biurowa.

/umowa z 25 VIII 2020 roku w aktach ZUS/

W. Z. (1) był zatrudniony u płatnika składek w okresie od 19 VII do 30 X 2019 roku na stanowisku przedstawiciela handlowego-praca biurowa, w wymiarze 1/8 etatu.

/umowa z 19 VII 2019 roku – w aktach ZUS/

Wnioskodawca został ponownie zatrudniony u płatnika składek od 1 stycznia 2021 roku

/okoliczność bezsporna/

Y. K. została zgłoszona przez płatnika składek do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych tj. ubezpieczenia emerytalnego, rentowych, chorobowego i wypadkowego oraz ubezpieczenia zdrowotnego jako pracownik od 1 września 2020 r. do 30 września 2020 r. Dokument (...) zgłoszenie do ubezpieczeń od 1 września 2020 r. został przekazany do ZUS 2 marca 2021 r., a dokument (...) wyrejestrowanie z ubezpieczeń od 1 października 2020 r. został przekazany do ZUS 22 marca 2021 r.

/okoliczność bezsporna/

Dokument został złożony w związku z umową o pracę zawartą na czas określony od 1 do 30 września 2020 roku, w pełnym wymiarze czasu pracy, na stanowisku specjalisty sprzedaży-praca biurowa.

/umowa z 25 VIII 2020 roku w aktach ZUS/

J. K. była zatrudniona u płatnika składek w okresie od 19 VII do 30 X 2019 roku na stanowisku przedstawiciela handlowego-praca biurowa, w wymiarze 1/8 etatu.

/umowa z 19 VII 2019 roku – w aktach ZUS/

W związku z zatrudnieniem W. Z. (1), w dniu 26 lutego 2021 r. płatnik składek otrzymał pomoc publiczną w postaci subwencji.

/okoliczność bezsporna- informacja, wydruk z systemu w aktach ZUS/

W związku z zatrudnieniem Y. K., w dniu 25 marca 2021 r. płatnik składek otrzymał pomoc publiczną w postaci subwencji.

/okoliczność bezsporna/

Wynagrodzenia płatne były w gotówce.

/okoliczność bezsporna/

Obecnie firma płatnika została zamknięta z końcem 2022 roku, a umowa z wnioskodawcą rozwiązana na mocy porozumienia stron. W. Z. (1) jest udziałowcem oraz członkiem zarządu (...) spółki z o.o. Spółka została założona w 2018 roku. Funkcją prezesa wnioskodawca wymienia się ze swoim ojcem W. Z. (2). Spółka zajmuje się prowadzeniem szkoleń, tworzeniem strategii rozwojowych i marketingowych, świadczy usługi wynajmu jachtów i billboardów reklamowych. Spółka nie zatrudnia pracowników, opiera się na pracy wnioskodawcy i jego ojca. Przez jakiś czas jachty należały do firmy (...), od której je podnajmowali. Spółka miała także zlecenia szkoleń ze strony firmy płatnika i odwrotnie. Zakres działalności był podobny.

/zeznania wnioskodawcy W. Z. (1) e-protokół z 9 XI 2023 roku 00:06:09/

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o całokształt materiału dowodowego zebranego w sprawie, w szczególności o dokumenty zawarte w aktach ZUS.

Sąd odmówił natomiast wiary złożonym w niniejszej sprawie zeznaniom w zakresie w jakim wskazywano, że u płatnika składek wystąpiła realna potrzeba zatrudnienia we wrześniu 2020 r. W. Z. (1) i Y. K., jak również w zakresie w jakim wskazywano na czym miało polegać wykonywanie przez nich obowiązków pracowniczych. Sąd pragnie podkreślić, że zarówno odwołujący, jak i świadkowie są powiązani z firmą płatnika, a zatem nie może dziwić treść ich zeznań.

Zeznania Y. K. są niewiarygodne, zgodnie bowiem z nimi miała pracować w pełnym wymiarze czasu pracy zajmując się wyłącznie poszukiwaniem pracowników do jednego warsztatu mechanicznego, w którym były dwa stanowiska serwisowe. Do tego poszukiwania odbywały się w Ukrainie przy pomocy jej rodziców, głównie ojca wnioskodawczyni. Do rodziców dzwoniła korzystając z własnego telefonu, nie otrzymując za to rekompensaty, a rodzice ubezpieczonej nie otrzymywali z tytułu pośrednictwa żadnych świadczeń. Nikt nie został zatrudniony a ostatecznie warsztat został zamknięty z uwagi na śmierć jednego ze współników. Odwołująca nie potrafiła wyjaśnić z jakiej przyczyny zostały sporządzone i podpisane przez nią dwie umowy o pracę, w różnych datach, obejmujące ten sam okres. Jedna podpisana 25 sierpnia 2020 roku a druga 9 września 2020 roku a zatem już w trakcie jej trwania, do tego na nieco odmienne stanowisko – praca biurowa.

Zeznania te pozostają w sprzeczności z zeznaniami W. Z. (2), który twierdził, iż projekt dla warsztatu mechanicznego M. P. miał przygotowywać razem z wnioskodawczynią a nawet wnioskodawcą. Jednocześnie świadek przyznał, iż sytuacja finansowa firmy zlecającej była trudna. Wszystko to razem czyni zeznania niewiarygodnymi, a przekonanie to pogłębia jeszcze fakt, iż w ww warsztacie M. P. naprawiane były samochody płatnika.

Równie niewiarygodny jest także W. Z. (1), który twierdził, iż w ramach spornej umowy o pracę miał zajmować się projektem dla (...) spółki z o.o. dotyczącym przeszkolenia menadżerów i pracowników aptek. Wnioskodawca miał podlegać służbowo swojemu ojcu – W. Z. (2), który jednak nie pełnił w niej żadnej formalnej funkcji, choć faktycznie zarządzał firmą.

Dodatkowo wnioskodawca miał korzystać ze służbowego samochodu, ale nie były wystawiane delegacje oraz z telefonu służbowego ale nie zabierał go ze sobą gdy wyjeżdżał z firmy.

Faktu pracy wnioskodawcy w spornym okresie nie potwierdzają także załączone dokumenty projektu bowiem nie wynika z nich kiedy i przez kogo były sporządzone. Ponieważ wnioskodawca pracował u płatnika kilkakrotnie to nawet gdyby przyjąć, iż to on przygotował projekt to dużo bardziej prawdopodobna była data z 2021 roku.

Nadto sąd nie może tracić z pola widzenia także faktu, iż firmy płatnika i wnioskodawcy miały podobny zakres działań i ściśle ze sobą współpracowały. W ocenie sądu przemawia to za prawdziwością tezy, iż nawet faktyczne przygotowanie projektów czy nawet przeprowadzenie szkoleń nie odbyło się w oparciu o sporną umowę, a w związku ze współpracą firm, w innym niż wrześnieowy terminie.

Zupełnie niewiarygodne są twierdzenia wnioskodawcy, iż opóźnienie w zgłoszeniu pracowników, czym miał zajmować się W. Z. (2) (choć nie był osobą upoważnioną), spowodowane było jego chorobą w związku z zakażeniem wirusem C. we wrześniu 2020 roku. Nie tłumaczy to zgłoszenia dokonanego z tak dużym opóźnieniem, a już zupełnie nie wyjaśnia dlaczego osoby zatrudnione w jednym miesiącu zgłoszone zostały w dwóch różnych terminach – w lutym i w marcu 2021 roku.

Nie jest wiarygodny świadek W. G. wspólnik spółki prowadzącej warsztat samochodowy z M. P. (2), twierdził bowiem, iż nie udało się ostatecznie zrealizować planów dotyczących zatrudnienia dwóch mechaników ponieważ pandemia wszystko pokrzyżowała. Pamiętać jednak należy, iż sporna umowa obejmowała tylko wrzesień 2020 roku i był to właśnie rok wybuchu pandemii, co jednak miało miejsce w marcu 2020 roku. Sierpień i wrzesień były kolejnymi miesiącami epidemii i zupełnie niewiarygodne są twierdzenia, iż to pandemia wszystko pokrzyżowała. Z drugiej zaś strony świadek zupełnie szczerze przyznał, iż w tym czasie pracy było niewiele. Zawieranie zatem umowy akurat na wrzesień 2020 roku, kiedy pracy nie było dużo, nie było wiadomo jak dalej rozwinie się pandemia, a do tego zarówno świadek jak i M. P. chorowali wydaje się zupełnie irracjonalne, a jedynym wiarygodnym powodem jej zawarcia okazuje się być Tarcza Kryzysowa.

Twierdzeń świadków i wnioskodawcy nie potwierdzają także zeznania świadka E. S., która co prawda zeznała, iż projekt był gotowy pod koniec września 2020 roku, jednak wskazała, iż współpraca z wnioskodawcą i jego ojcem trwała od 2019 roku, a na poważnie do wykonania projektu przystąpiono w 2021 roku. Ponieważ obaj panowie prowadzili jednocześnie własną spółkę a W. Z. (2) nie był upoważniony do prowadzenia spraw płatnika składek, w ocenie sądu, robili to w ramach własnej działalności np. podwykonawstwa dla firmy (...). O prawidłowości takiego rozumowania świadczy m.in. zeznanie świadka, w którym powiedziała, iż we wrześniu 2020 roku prowadziła głównie rozmowy z wnioskodawcą ponieważ jego ojciec był chory. Świadczy to o przekonaniu świadka, iż obaj panowie odpowiadali za projekt, a przecież W. Z. (2) nie pełnił żadnej funkcji w firmie płatnika, w przeciwieństwie do spółki, którą obaj prowadzili i w której tylko oni pracowali. Podpisanie zatem spornej umowy o pracę było skutkiem ubiegania się o dofinansowanie z Tarczy Kryzysowej.

W związku z tym wobec braku, oprócz zeznań, innych dowodów, które wskazywałyby na realność zawartych umów o pracę, ale przede wszystkim przyczyn dla których ww. zostali zgłoszeni do ubezpieczeń ze znacznym uchybieniem terminu nie sposób przyjąć za wiarygodną wersję płatnika. W ocenie Sądu zgłoszenie W. Z. (1) w dniu 24 lutego 2021 r. z datą wsteczną od 1 września 2020 r. oraz Y. K. w dniu 2 marca 2021 r. z datą wsteczną od 1 września 2020 r. jako pracowników wynikało wyłącznie z chęci uzyskania przez płatnika wsparcia finansowego. W ocenie Sądu nie ulega wątpliwości, że płatnik składek, a właściwie osoba, która w jej imieniu złożyła wnioski, miała świadomość, co do warunków uzyskania subwencji, w związku z kryzysem spowodowanym trwającą od marca 2020 r. pandemią koronawirusa, a jednym z nich było zatrudnianie na dzień 30 września 2020 r. co najmniej 1 pracownika (§5 Regulaminu ubiegania się o udział w programie rządowym „Tarcza (...) 2.0 (...) Funduszu (...) dla mikro małych i średnich firm”). Na potrzeby zatem uzyskania wsparcia finansowego płatnik składek sporządził stosowną dokumentację oraz zgłosił W. Z. (1), jak i Y. K. dopiero w lutym oraz marcu 2021 r., co również niewątpliwie wskazuje na faktyczne intencje płatnika. Gdyby bowiem faktyczną wolą było zatrudnienie ww. w oparciu o umowę o pracę w okresie od 1 do 30 września 2020 r., to z całą pewnością nie zwlekałaby ona z dokonaniem stosownego zgłoszenia pracownika do ubezpieczeń.

Całość ustaleń sądu, w szczególności brak osobistej aktywności, w toku procesu -płatnika składek, pozwala na stwierdzenie, iż płatnik składek, osoba 78 letnia, prawdopodobnie pozostawiła całość prowadzenia firmy swojemu synowi i wnukowi, którzy jednak nie mieli po temu stosownych pełnomocnictw. Swoboda taka w powiązaniu z faktem, iż osoby te prowadziły w tym samym czasie firmę o bardzo podobnym zakresie działalności, ściśle współpracującej z firmą płatnika – wskazuje jednoznacznie na pozorność umowy zawartej z ubezpieczonym.

Pamiętać przy tym również należy, iż ubezpieczeni byli już uprzednio zatrudnieni u płatnika, w takim samym okresie, na takich samych stanowiskach, ale jedynie na 1/8 etatu. Dziwi to o tyle, iż w 2019 roku nie było jeszcze pandemii i zapotrzebowanie na prace pracowników powinno być znacznie większe niż w samym sercu pandemii, a mimo to płatnik wtedy nie znalazł podstaw do zaoferowania ubezpieczonym zatrudnienia na pełen etat.

Przedstawione zatem dokumenty związane z zatrudnieniem W. Z. (1) oraz Y. K. nie stanowią dowodów faktycznego wykonywania przez nią pracy w spornym okresie, a jedynie są potwierdzeniem ich formalnego sporządzenia. Fakt formalnego sporządzenia wskazanej wyżej dokumentacji miał na celu jedynie skonstruowanie wrażenia o pozostawianiu W. Z. (1) oraz Y. K. w stosunku pracy z firmą płatnika celem otrzymania subwencji.

W ocenie sądu, nawet jeśli ubezpieczeni wykonywali jakiegokolwiek czynności na rzecz płatnika to z całą pewnością nie odbywało się to w reżimie pracowniczym i czynności te nie ograniczały się do września 2020 roku. Konieczność posiadania pracowników przez płatnika akurat we wrześniu 2020 roku wyniknęła z kolejnej Tarczy Kryzysowej, w której był to jeden z warunków uzyskania subwencji i z tej przyczyny płatnik podjął decyzję o podpisaniu z datą wsteczną spornych umów o pracę.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołania jako niezasadne podlegały oddaleniu.

Zgodnie z treścią art.6 ust.1 punkt 1, art.8 ust.1 i art.11 ust.1 i art.12 ust.1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz. U. z 2023 r., poz.1230) pracownicy, to jest osoby pozostające w stosunku pracy, podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym tj. emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu w okresie od nawiązania stosunku pracy do dnia jego ustania.

Stosownie do treści art. 22 § 1 k.p. przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem.

W razie ustalenia, że w łączącym strony stosunku prawnym występowały elementy obce stosunkowi pracy nie jest możliwa ocena, że zawarta została umowa o pracę.

Nawiązanie stosunku pracy skutkuje równoległym powstaniem stosunku ubezpieczenia. Obydwa te stosunki, jakkolwiek mają inne cele, to wzajemnie się uzupełniają i zabezpieczają pracownika materialnie - pierwszy na co dzień, drugi na wypadek zdarzeń losowych. Stosunek ubezpieczenia społecznego pracowniczego jest konsekwencją stosunku pracy i jako taki ma charakter wtórny. Ubezpieczenie społeczne nie może bowiem istnieć bez stosunku pracy. Uruchomienie stosunku ubezpieczeniowego może odnosić się wyłącznie do ważnego stosunku pracy, a więc takiego, który stanowi wyraz woli obu stron realizowania celów, którym umowa ma służyć. Jeżeli stosunek pracy nie powstał bądź też nie jest realizowany, wówczas nie powstaje stosunek ubezpieczeniowy, nawet jeśli jest odprowadzana składka na ubezpieczenie społeczne (wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 17 stycznia 2006 roku III AUa 433/2005, Legalis nr 88987). Sam fakt, że oświadczenia stron umowy o pracę zawierają określone w art.22 k.p. formalne elementy umowy o pracę nie oznaczają, że umowa taka jest ważna.

Do cech pojęciowych pracy stanowiącej przedmiot zobowiązania pracownika w ramach stosunku pracy należą osobiste i odpłatne jej wykonywanie w warunkach podporządkowania. Zgodnie ze stanowiskiem judykatury stosunek ubezpieczeniowy jest następczy wobec stosunku pracy i powstaje tylko wówczas, gdy stosunek pracy jest realizowany.

Jeżeli stosunek pracy nie powstał bądź też nie jest realizowany, wówczas nie powstaje stosunek ubezpieczeniowy, nawet jeśli jest odprowadzana składka na ubezpieczenie społeczne (wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 17 stycznia 2006 roku III AUa 433/2005, Wspólnota (...)). Podleganie pracowniczemu tytułowi ubezpieczenia społecznego jest uwarunkowane nie tyle opłacaniem składek ubezpieczeniowych, ile legitymowaniem się statusem pracownika rzeczywiście świadczącego pracę w ramach ważnego stosunku pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2005 roku o sygn. akt (...) UK 43/05, OSNAPiUS rok 2006/15 – 16/251).

Zgodnie z art. 83 § 1 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Z czynnością prawną pozorną mamy do czynienia wówczas, gdy występują, łącznie, następujące warunki: oświadczenie woli musi być złożone tylko dla pozorów, oświadczenie woli musi być złożone drugiej stronie, adresat oświadczenia woli musi zgadzać się na dokonanie czynności prawnej jedynie dla pozorów, czyli być aktywnym uczestnikiem stanu pozorności. Pierwsza i zasadnicza cecha czynności pozornej wyraża się brakiem zamiaru wywołania skutków prawnych, jakie prawo łączy z tego typu i treścią złożonego oświadczenia. Jest to zatem z góry świadoma sprzeczność między oświadczonymi a prawdziwymi zamiarami stron, czyli upozorowanie stron na zewnątrz i wytworzenie przeświadczenia dla określonego kręgu (otoczenia), nie wyłączając organów władzy publicznej, że czynność o określonej treści została skutecznie dokonana. Jednakże zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, wyrażonym w wyroku z 14 marca 2001 roku (sygn. akt III UKN 258/00, opubl. OSNAP 2002/21/527), nie można przyjąć pozorności oświadczeń woli o zawarciu umowy o pracę, gdy pracownik podjął pracę i ją wykonywał, a pracodawca świadczenie to przyjmował. Nie wyklucza to rozważenia, czy w konkretnym przypadku zawarcie umowy zmierzało do obejścia prawa (art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p.).

O czynności prawnej mającej na celu obejście ustawy można mówić wówczas, gdy czynność taka pozwala na uniknięcie zakazów, nakazów lub obciążeń wynikających z przepisu ustawy i tylko z takim zamiarem została dokonana. Nie jest natomiast obejściem prawa dokonanie czynności prawnej w celu osiągnięcia skutków, jakie ustawa wiąże z tą czynnością prawną. Skoro z zawarciem umowy o pracę ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych wiąże obowiązek ubezpieczenia emerytalno-rentowego, chorobowego i wypadkowego, podjęcie zatrudnienia w celu objęcia ubezpieczeniem i ewentualnego korzystania ze świadczeń z tego ubezpieczenia nie może być kwalifikowane jako obejście prawa.

Sąd Okręgowy w całości podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 24 lutego 2010 roku w sprawie o sygn. akt (...) UK 204/09 (lex nr 590241), iż o tym czy strony istotnie nawiązały stosunek pracy stanowiący tytuł ubezpieczeń społecznych nie decyduje samo formalne zawarcie umowy o pracę, wypłata wynagrodzenia, przystąpienie do ubezpieczenia i opłacenie składki, wystawienie świadectwa pracy, ale faktyczne i rzeczywiste realizowanie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy, a wynikających z art. 22 § 1 k.p. Istotne więc jest, aby stosunek pracy zrealizował się przez wykonywanie zatrudnienia o cechach pracowniczych.

Z uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2010 r. w sprawie o sygn. akt I UK 43/10 (Lex nr 619658) wynika, że umowa o pracę jest zawarta dla pozorów, a przez to nie stanowi tytułu do objęcia ubezpieczeniami społecznymi, jeżeli przy składaniu oświadczeń woli obie strony mają świadomość, że osoba określona w umowie jako pracownik nie będzie świadczyć pracy, a podmiot wskazany jako pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy, czyli strony z góry zakładają, iż nie będą realizowały swoich praw i obowiązków wypełniających treść stosunku pracy. Skoro z zawarciem umowy o pracę ustawa z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 roku, Nr 205, poz. 1585 ze zm.) wiąże obowiązek ubezpieczenia emerytalnego i rentowych oraz wypadkowego i chorobowego, to podjęcie zatrudnienia w celu objęcia tymi ubezpieczeniami i ewentualnie korzystania z przewidzianych nimi świadczeń nie jest obejściem prawa.

W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2010 r. w sprawie o sygn. akt I UK 74/10 (lex numer 653664) stwierdzono zaś, że podstawą ubezpieczenia społecznego jest rzeczywiste zatrudnienie, a nie sama umowa o pracę (art. 22 k.p., art. 6 ust. 1 pkt 1 i art. 13 pkt 1 w/w ustawy). Umowa o pracę nie jest czynnością wyłącznie kauzalną, gdyż w zatrudnieniu pracowniczym chodzi o wykonywanie pracy. Brak pracy podważa sens istnienia umowy o pracę. Innymi

słowy jej formalna strona, nawet połączona ze zgłoszeniem do ubezpieczenia społecznego, nie stanowi podstawy takiego ubezpieczenia.

Reasumując w odniesieniu do umowy o pracę pozornosc polega na tym, że strony nie zamierzają osiągnąć skutków wynikających z tej umowy, a określonych w art. 22 KP. Należy przypomnieć, że pozornosc umowy o pracę zachodzi także wówczas, gdy praca jest faktycznie świadczona, lecz na innej podstawie niż umowa o pracę. Znaczenie ma faktyczne niewykonywanie pracy albo jej wykonywanie jednak w realiach nie korespondujących z właściwościami pracowniczymi./Wyrok Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie - VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 24 sierpnia 2022 r., VII U 323/22/ Pozornosc umowy o pracę (art. 83 KC w zw. z art. 300 KP) ma miejsce nie tylko wówczas, gdy mimo jej zawarcia praca w ogóle nie jest świadczona, ale również wtedy, gdy jest faktycznie świadczona, lecz na innej podstawie niż umowa o pracę. /Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 3 listopada 2021 r., III AUa 1713/21/ Ocena, czy praca jest wykonywana na podstawie łączącego strony stosunku pracy, zależy przy tym od okoliczności konkretnej sprawy dotyczących celu, do jakiego zmierzały strony, oraz zachowania elementów konstrukcyjnych stosunku pracy, w tym w szczególności cechy podporządkowania pracownika w procesie świadczenia pracy. /por. wyrok SN z dnia 8 lipca 2009 r, I UK 43/09, z dnia 12 maja 2011 r, (...) UK 20/11, oraz wyrok SA Łódź z dnia 17-09-2019 III AUa 39/19/

Przesądzenie rzeczywistego charakteru pracowniczego zatrudnienia wymaga przekonującej oceny, że zostały spełnione formalne i realne warunki do podjęcia zatrudnienia, a następnie czy miało miejsce rzeczywiste wykonywanie przez osobę zainteresowaną obowiązków o cechach kreujących zobowiązanie pracownicze. / (...) 117/21 - postanowienie SN - Izba Pracy z dnia 24-03-2021/

Stosunek pracy wyróżnia się koniecznością osobistego wykonywania pracy, podporządkowaniem pracownika pracodawcy, stałym wykonywaniem pracy na rzecz pracodawcy na jego ryzyko oraz odpłatnością pracy. Zasada osobistego świadczenia oznacza, iż pracownik ma obowiązek wykonywać pracę samodzielnie, osobiście i nie może samowolnie, bez zgody pracodawcy powierzyć pracy innej osobie. Wymóg osobistego świadczenia pracy wiąże się z osobistymi przymiotami pracownika takimi jak kwalifikacje, wiek, doświadczenie itp. Przy czym w świetle art. 22 § 11 oceny charakteru umowy należy dokonywać nie tylko na podstawie przyjętych przez jej strony postanowień, które mogą mieć na celu stworzenie pozoru innej umowy, lecz także na podstawie faktycznych warunków jej wykonywania. Dlatego zastrzeżenie w umowie możliwości zastępowania się w pracy przez wykonawcę inną osobą nie odbiera jej cech umowy o pracę, zwłaszcza gdy faktycznie takie zastępstwa nie nastąpiły, a inne cechy badanej umowy wskazują na przewagę cech charakterystycznych dla stosunku pracy (SN w wyroku z dnia 5 maja 2010 r., I PK 8/10, LEX nr 602668). Zasada ciągłości świadczenia pracy polega na tym, iż pracownik ma obowiązek wykonać określone czynności w powtarzających się odstępach czasu, w okresie istnienia trwałej więzi łączącej go z pracodawcą. Nie chodzi tutaj zatem o sytuację jednorazowego wykonania pewnej czynności lub ich zespołu składającego się na określony rezultat. Właściwym przedmiotem umowy o pracę jest świadczenie pracy w sposób ciągły, powtarzający się i polegający na oddaniu swojej zdolności do pracy do dyspozycji innego podmiotu (Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 1999 r. I PKN 451/99 OSNP 2001/10/337, M.Prawn. 2001/11/575 Dz.U.2014.1502).

Przy tym podstawową zasadą odróżniającą stosunek pracy od wykonywania pracy na innej podstawie jest podporządkowanie pracownika polegające na obowiązku stosowania się do poleceń przełożonego związanych z organizacją i przebiegiem pracy. Praca powinna być świadczona przez pracownika w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę. /patrz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 września 1999r I PKN 277/99 OSNP 2001/1/18 Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 21 października 2014 r. III AUa 61/14 LEX nr 1566959 wyr. SN z 18.5.2006 r., III UK 30/06, L., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2005 r. I UK 68/05 Lex 177165/. Ustawodawca zastrzegł w przepisie art. 22 § 1 k.p., że pracownik wykonuje pracę pod kierownictwem pracodawcy, przy czym nie zdefiniował tej cechy zatrudnienia. W literaturze przedmiotu wyinterpretowano, że kierownictwo pracodawcy przejawia się w poleceniach, podporządkowaniu organizacyjnym oraz podporządkowaniu represywnym i dystrybutywnym.

Nadto podkreślenia wymaga, iż to na pracodawcy spoczywa ryzyko ekonomiczne gospodarcze i osobowe związane z zatrudnieniem pracownika i powierzeniem mu określonej pracy. Jednakże należy zauważyć, że w przypadku

każdej umowy o pracę, podstawą jej zawarcia może być jedynie uzasadniona potrzeba o charakterze ekonomicznym, znajdująca oparcie w charakterze prowadzonej działalności. To potrzeba gospodarcza pracodawcy determinuje zatrudnienie. Z ugruntowanego orzecznictwa wynika, że przy ocenie pozorności umowy o pracę, racjonalność zatrudnienia, potrzeba zatrudnienia pracownika są przesłankami istotnymi dla oceny ważności umowy / III AUa 62/21 - wyrok SA Poznań z dnia 30-06-2022 III AUa 23/21 - wyrok SA Szczecin z dnia 20-10-2021 III AUa 396/20 - wyrok SA Szczecin z dnia 22-12-2020/ Pracodawca ma pełną swobodę w prowadzeniu działalności gospodarczej, tym bardziej w zatrudnianiu pracowników. Jednak ocena racjonalności jego postępowania (potrzeby zatrudnienia konkretnej osoby na konkretnym stanowisku i na określonych warunkach) ma wpływ na uznanie skuteczności zawartej umowy w zakresie podlegania ubezpieczeniom społecznym takiej osoby. / (...) 7/21 - wyrok SN - Izba Pracy z dnia 04-02-2021/.

Co do zasady tylko ważny i realny tytuł, a nie jedynie deklarowany wywiera skutki w prawie ubezpieczeń. Umowa zawarta dla pozorów nie stanowi tytułu do objęcia ubezpieczeniami społecznymi. /Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17 lutego 2022 r., III AUa 1145/21/ W tej sytuacji do Sądu należało przeprowadzenie oceny, czy analizowany stosunek prawny nosił konstytutywne cechy stosunku pracy.

Zdaniem Sądu, analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego prowadzi do wniosku, że brak jest dowodów na wykonywanie przez ubezpieczonych czynności pracowniczych we wrześniu 2020 roku. Przy czym w przypadku ubezpieczonej wątpliwość dotyczą zarówno terminu jak i charakteru tych czynności. Z materiału dowodowego wynika, iż mogła ona wykonywać pewne czynności dla płatniczki jednak, w ocenie sądu, nie mają one charakteru pracowniczego. Z jej wyjaśnień wynika, iż poszukiwała pracowników w Ukrainie za pośrednictwem swoich rodziców, czyli de facto to na nich spoczywał ciężar znalezienia kandydatów, za co jednak nie otrzymywali żadnego wynagrodzenia. Do tego nie jest prawdopodobne aby czynności te zajmowały jej pełen etat, bowiem chodziło o poszukiwanie 2-3 pracowników do warsztatu, który ma dwa stanowiska pracy. Co do samego projektu racjonalizatorskiego nie sposób uwierzyć, iż niezjący już M. P. zlecił taki projekt w sercu pandemii C..

W przypadku wnioskodawcy, w ocenie sądu, również nie możemy mówić o podporządkowaniu pracowniczemu, biorąc pod uwagę fakt, iż wnioskodawca był współnikiem spółki współpracującej z płatnikiem, projekt był realizowany od 2019 roku a zasadnicze jego wykonanie miało miejsce dopiero w 2021 roku.

Zgromadzony materiał dowodowy nie pozwala też uznać, że wykonywanie tych czynności odbywało się pod kierownictwem pracodawcy. Brak dowodów na to by w badanym okresie płatnik sprawował bieżącą kontrolę i nadzór nad pracą wnioskodawców.

Jasne przy tym jest, że cechy podporządkowania pracowniczego mogą być w określonym zakresie charakterystyczne również dla zobowiązań cywilnoprawnych, a nadto, że mogą występować z różnym nasileniem (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 10 października 2003 r., I PK 466/02 Pr. Pracy 2004, nr 3, s. 35). Dlatego zasadne jest rozważenie reguły umożliwiającej rozróżnienie, czy dany stan faktyczny charakteryzuje się podporządkowaniem pracowniczemu, czy też więź łącząca strony nosi znamiona innej zależności (zbliżonej do kierownictwa pracodawcy). Ma to znaczenie, gdy weźmie się pod uwagę, że umowa mająca za przedmiot świadczenie pracy nie może mieć mieszanego charakteru, łączącego elementy umowy o pracę i umowy cywilnoprawnej (wyrok Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2002 r., I PKN 786/00, OSNP 2004, nr 2, poz.23. Z. K., Rodzaje kontraktów menedżerskich, (...) 1999, nr 7, s. 12).

Sprawia to, że kwalifikacji prawnej umów o świadczenie pracy (usług) można dokonywać jedynie metodą typologiczną, to jest przez rozpoznanie i wskazanie cech przeważających (dominujących). Nie można przy tym pominąć, że decydujące znaczenie w procesie rozróżniania charakteru stosunku prawnego łączącego strony ma sposób wykonywania umowy, a w szczególności realizowanie przez kontrahentów – nawet wbrew postanowieniom umownym – tych cech, które charakteryzują umowę o pracę (T. Romer, Prawo pracy. Komentarz, Warszawa 2000, s.101, postanowienie Sądu Najwyższego z 13 listopada 2008 r., (...) UK 209/08, Lex nr 737398). Zasada ta jest powszechnie uznawana i akceptowana w doktrynie oraz praktyce i w konsekwencji dla oceny zobowiązania pracowniczego drugoplanowe znaczenie ma nazwa umowy oraz deklarowana w chwili jej zawarcia treść. Ważne jest, w jaki

sposób strony kształtują więź prawną w trakcie jej trwania. Zważywszy, że ustawodawca nie zdecydował się na wskazanie dla stosunku pracy elementów przedmiotowo istotnych, zrozumiałe jest, że klasyfikacja doniosłości cech charakterystycznych zobowiązania pracowniczego jest problematyczna. Mimo to za prawidłowy należy uznać pogląd podkreślający konieczność występowania kierownictwa pracodawcy w stosunkach pracy. Więż tą cechuje praca pod kierownictwem, które stanowi element sine qua non każdego zatrudnienia pracowniczego. Formułując tą tezę nie można pomijać, że kierownictwo pracodawcy w procesie rozróżniania reżimów umownych ma niewątpliwie pierwszoplanowe znaczenie. Jest tak dlatego, że nie występuje ono przy umowach cywilnoprawnych. Słuszne jest zatem stanowisko, zgodnie z którym kierownictwo pracodawcy jest jedyną cechą rzeczywiście odróżniającą stosunek pracy od umów cywilnoprawnych (Z. Hajn, glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 16.12.1998 r., (...) UKN 394/98, OSP 2000, nr 12, poz. 177).

Dodać należy, że swoboda kontraktowa stron nie jest wartością absolutną. Strony mogą łączyć się dowolną więzią prawną, w tym umową o pracę, ale wybierając ten model zatrudnienia zobowiązane są przestrzegać jego cech charakterystycznych. Wybór przez strony formy zatrudnienia ma daleko idące konsekwencje. Połączenie się stron zobowiązaniem pracowniczym skutkuje koniecznością przestrzegania reguł określonych w Kodeksie pracy i innych aktach prawa pracy. O wykreowaniu stosunku pracy nie decyduje wyłącznie wola stron. Jest ona nieodzowna przy nawiązaniu zatrudnienia pracowniczego, jednak w sytuacji, gdy strony realizują więź prawną w oderwaniu od jej konstrukcyjnych cech, możliwe i konieczne jest zweryfikowanie charakteru prawnego zobowiązania. Zapatrywanie to wynika z przyjęcia założenia, że o rodzaju umowy decydują w pierwszej kolejności przepisy prawa.

W przedmiotowej sprawie organ rentowy stanął na stanowisku, że umowy o pracę i zgłoszenie do ubezpieczeń W. Z. (1) oraz Y. K. były czynnościami pozornymi dokonanyymi jedynie w celu uzyskania subwencji. W ocenie Sądu dopiero chęć uzyskania przez płatnika subwencji w związku z kryzysem spowodowanym trwającą od marca 2020 r. pandemią koronawirusa skutkowała tym, że w lutym oraz marcu 2021 r., a więc w chwili gdy znane były już warunki jakie musi spełnić podmiot ubiegający się o dofinansowanie, płatnik podjęła kroki celem uwiarygodnienia okoliczności, że we wrześniu 2020 r. zatrudniała W. Z. (1) oraz Y. K. w ramach stosunku pracy. Oczywiście w niniejszym postępowaniu nie jest rolą ani organu rentowego ani Sądu oceniać sposobu organizacji czy funkcjonowania płatnika, niemniej jednak należy przyjmować, że zachowania podmiotu uczestniczącego w obrocie gospodarczym w celu zarobkowym są racjonalne ekonomicznie. W ocenie Sądu nie ulega wątpliwości, że płatniczka składek miała świadomość, co do warunków uzyskania subwencji, w związku z kryzysem spowodowanym trwającą od marca 2020 r. pandemią koronawirusa, a jednym z nich było zatrudnianie na dzień 30 września 2020 r. co najmniej 1 pracownika (§5 Regulaminu ubiegania się o udział w programie rządowym „Tarcza (...) 2.0 (...) Funduszu (...) dla mikro małych i średnich firm”). Na potrzeby zatem uzyskania wsparcia finansowego płatniczka składek sporządziła stosowną dokumentację oraz dokonała zgłoszenia W. Z. (1), jak i Y. K. dopiero w lutym oraz marcu 2021 r., co również niewątpliwie wskazuje na faktyczne intencje płatnika. Gdyby bowiem faktyczną wolą było zatrudnienie ww. w oparciu o umowę o pracę w okresie od 1 do 30 września 2020 r., to z całą pewnością nie zwlekałaby ona z dokonaniem stosownego zgłoszenia pracownika do ubezpieczeń.

W tym miejscu Sąd pragnie wskazać, że podleganie pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu jest uwarunkowane nie tyle opłacaniem składek ubezpieczeniowych, ale legitymowaniem się statusem pracownika rzeczywiście świadczącego pracę w ramach ważnego stosunku pracy. Stosunek pracy jest bowiem stosunkiem zobowiązaniowym uzewnętrzniającym wolę umawiających się stron. W sytuacji, gdy strony nie pozostają faktycznie związane stosunkiem pracy, nie można mówić o fakcie podlegania pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu.

Wprawdzie płatnik składek przedstawił dokumenty osobowe ww., to jednak w ocenie Sądu dokumenty te nie świadczą o wykonywaniu pracy w ramach stosunku pracy. Stworzenie tej dokumentacji miało jedynie uprawdopodobnić świadczenie pracy, a przede wszystkim skutkowało uzyskaniem subwencji.

Dlatego Sąd, na podstawie art.477¹⁴§1 k.p.c. oddalił odwołania, o czym orzekł w punkcie 1 sentencji wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. zasądzając od D. Z., W. Z. (1) i Y. K. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. kwotę 180 (sto osiemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Wysokość wynagrodzenia pełnomocnika Sąd ustalił zgodnie z § 9 ust.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018 r. , poz.265).